

SVENSKA
OBEROENDE
MUSIKPRODUCENTER

Regeringskansliet
Justitiedepartementet
103 33 Stockholm
Ju2024/00120
ju.remissvar@regeringskansliet.se
clara.cederberg@regeringskansliet.se

Remissyttrande över betänkandet *Inskränkningarna i upphovsrätten* (SOU 2024:4)

Inledning

Svenska Oberoende Musikproducenter (SOM) är världens äldsta organisation för oberoende skivbolag och bildades 1974 för att tillvarata medlemmarnas närstående rättigheter. Sedan många år samarbetar SOM med IFPI gällande administration av upphovsrättslig ersättning, vilket medför att SOM kan prioritera insatser för utbildning och stöd till medlemmarna i frågor som främjar deras verksamhet.

SOM är aktiva inom paraplyorganisationerna Impala och WIN (World Independent Network) som samlar tusentals oberoende skivbolag i Europa och världen (respektive).

SOM:s medlemmar består till ungefär hälften av mikro- till medelstora företag och andra hälften av soloföretag, varav många artister som driver eget skivbolag.

Övergripande kommentar

SOM är positiva till ett tydligt och modernt regelverk men betonar vikten av att upphovsrättens ensamrätt alltså måste vara huvudregel och att inskränkningar i denna rätt bör begränsas till normalt utnyttjande av verk som inte oskäligt inkräktar på rättsinnehavarnas legitima intressen. Vi ser därför positivt på införande av en bestämmelse motsvarande trestegsregeln i 2 kap. upphovsrättslagen (URL).

SOM
info@som.se
+46(0)60122202

Paviljongvägen 17
852 40 Sundsvall
www.som.se

SVENSKA
OBEROENDE
MUSIKPRODUCENTER

Av samma anledning invänder vi mot införande av regler som innebär utökade inskränkningar i upphovsrätten, i synnerhet sådana som försämrar rättsinnehavares intressen i relation till forskningsverksamhet om generativ AI.

Remissvaret följer fortsättningsvis betänkandets rubriceringar och avsnittsnumreringar.

Kommentar till betänkandets förslag

6. Trestegsregeln

SOM ser positivt på att trestegsregelns innehåll förtydligas i lagtext för att öka transparens och förutsebarhet och säkerställa EU-rättens genomslag. Trestegsregelns syfte att uppnå en skälig avvägning mellan upphovspersoners och rättsinnehavares intressen och de hos användare av inskränkningar är viktig och sedan länge en del av svensk rätt som tolkningsregel riktad till lagstiftare och domstolar.

9 Karikatyror, parodier och pastischer

SOM ser en risk med att en inskränkning som innefattar pastisch kan få en alltför bred tillämpning på sätt som orsakar rättsinnehavare skada. Begreppet pastisch är ännu ej definierat, och det nuvarande förslaget till inskränkning riskerar att vara i strid med trestegsregeln.

10.2 Ändringsförbudet

SOM invänder mot betänkandets förslag att ta bort ändringsförbudet i nuvarande 11 § andra stycket URL då skrivningen betonar det centrala i upphovsrätten och på inget sätt är oförenligt med trestegsregeln.

SVENSKA
OBEROENDE
MUSIKPRODUCENTER

10.6 Text- och datautvinning

SOM invänder mot utredarens slutsats att inga lagändringar behövs för att bestämmelserna om exemplarframställning för text- och datautvinning ska vara förenliga med EU-rätten.

URL 15 a § är förvisso förenlig med ursprungsbestämmelsen i artikel 4, DSM-direktivet. Utvecklingen av generativ AI går med ljusets hastighet och har fört med sig att det ingrepp inskränkningen innebär för rättsinnehavaren blivit alltför omfattande. Här behövs lagändringar, vilket utredaren borde ha uppmärksammat.

Utvecklarna av generativa AI-modeller använder sig i stor utsträckning av 15 a § för att legitimera sin användning av skyddade verk och prestationer som ”träningsdata” och underlåter därför att inhämta tillstånd från rättsinnehavarna och betala för användningen, om rättsinnehavarna inte har förbehållit sig sina rättigheter på lämpligt sätt enligt inskränkningens andra stycke.

I dagsläget är det i det närmaste omöjligt för rättsinnehavare att förbehålla sina rättigheter på lämpligt och effektivt sätt.

Det är en ofantlig mängd upphovsrättsligt skyddad musik, text, bilder, videor och andra data som nyttjas som ”träningsdata” för att utveckla generativa AI-modeller och vid ett eller flera tillfällen framställs det exemplar av ”träningsdatan”.

Generativa AI-modeller används sedan för att framställa ny musik, text, bilder och annat innehåll som direkt konkurrerar med rättsinnehavarna till de verk som nyttjats som ”träningsdata”. Det är en ohållbar situation.

Ett krav på källangivelse borde också gälla för användning enligt 15 a och b §§ med hänsyn till AI-förordningens transparenskrav.

10.8 Inskränkningar för personer med funktionsnedsättning

Inskränkningar som tar sikte på användning av upphovsrättsligt skyddat material för personer med funktionsnedsättning fyller ett viktigt syfte.

SVENSKA
OBEROENDE
MUSIKPRODUCENTER

SOM har dock noterat att det finns ett behov av tydliggörande gränsdragning mellan talböcker och ljudböcker för att undvika att upphovspersoner och rättsinnehavare skadas ekonomiskt.

11 En ny inskränkning för forskning

SOM invänder mot förslaget att skapa en renodlad inskränkingsbestämmelse för forskning med hänsyn till den befintliga möjligheten för forskningsorganisationer och kulturarvsinstitutioner att teckna avtalslicenser för nyttjanden.

Utredaren hänvisar bl.a. till Infosocdirektivets art 5.3 a som även ligger till grund för den redaktionella ändringen utredaren föreslår i 10.5, där nyttjanden för utbildningsändamål begränsas ytterligare genom att lägga till formuleringen ”illustrativt syfte”. Vi anser inte att behovet för forskargrupper att dela information på det sättet som utredaren beskriver håller i en proportionalitetsbedömning mot effekten inskränkningen skulle innebära för upphovspersoner.

Den föreslagna paragrafen hänvisar även till befintliga § 15b (text och datautvinning för forskningsändamål, se text ovan) och med anledning av den avancerad teknik som nyttjas i samband med generativa AI-system motsätter vi oss även användningen av begreppet ”behålla”. Det behöver komma till en tydligare begränsning för hur materialet ska förvaras eller arkiveras, framförallt digitalt.

För SOM

Eva Karman Reinhold, Ordförande SOM